

Zlín jest zářivým fenoménem

Author: Ladka Horňáková, KGVU Zlín | Published: 23.04.2009

Výstava poukazuje na význam firmy Baťa, reprezentativnost a velkorysost výstavby i nadstandardní úroveň života ve Zlíně v období do konce 30. let. Seznamuje se Zlínem jako vrcholem prvorepublikového funkcionalismu a jako jediným důsledně budovaným funkcionalistickým městem v Evropě. Enormní meziválečná stavitelská činnost Tomáše Bati ve spolupráci s renomovanými architekty proměnila třítisícové městečko v aglomeraci s 43 500 obyvateli s unikátní architekturou.

Obr. 2, 3, 4,

Ze Zlína do světa

Zlín se rozvíjel tempem, jaké v naší republice v tak krátké době žádné město nedosáhlo. V meziválečném období vzniklo ojedinělé, stylově jednotné město s vlastním životním stylem. Architektura všech průmyslových i veřejných staveb přitom měla svůj základ v konstrukčním modulu firemních továrních budov 6,15×6,15 metru. Město vyrůstalo na základě unifikace a standardizace z tohoto „továrního“ modulu. Charakteristický pro všechny zlínské stavby z této doby byl železobetonový skelet se sloupy, přičemž jednotlivé budovy se od sebe lišily variantami výplňového zdiva a okenních otvorů. Vše bylo vystavěno na jednotném principu velmi úsporně a přitom působivě. Výstavba Zlína byla řízena stejně jako firemní výroba - vše postupovalo jako na běžícím pásu.

Činnost firmy ovlivnila v řadě aspektů nejen celý zlínský region, ale i „svět“. Její charakter a specifika se odrazily i v expanzi firemní výstavby mimo Zlín do celé republiky i do zahraničí. Nejprve to byla realizace obchodní sítě a vlastních obchodních domů, později výstavba celých satelitních továren a měst. Baťovské obchody i satelitní továrny a sídliště rozestě po celém světě jsou příkladem dokonale propracovaného systému unifikace a standardizace. Nesly a mnohé z nich dodnes nesou přehledný rukopis zlínského řídicího centra.

Výstava poukazuje také na dnes vysoce ceněné stavby meziválečné funkcionalistické architektury, například Památník Tomáše Bati a budovy Masarykových škol od architekta Františka Lýdie Gahury, společenské domy ve Zlíně a v Otrokovicích i 21. administrativní budovu od architekta Vladimíra Karfíka.

Obr. 5, 6, 7,

Baťa nejen vyráběl

Výstava, která je prioritně zaměřena na architekturu, představuje fenomén Baťa i v širších, kulturně - historických souvislostech. Zlínská architektura vytvářela zdravé a kulturně disponované prostředí. Součástí mnohostranných proměn bylo ve Zlíně od počátku 30. let rozšiřování aktivit, které rychle doplnily původní kulturní linii tradiční zlínské měšťanské společnosti. Vedle obrovského rozmachu výroby, obchodu a dalších souvisejících odvětví tak začaly postupně přibývat i činnosti nevýrobní povahy, které přerostly do podoby skvěle fungujících kulturních a vzdělávacích institucí.

Firma Baťa dokázala pro jednotlivé obory získat a přivést významné osobnosti z celé republiky, jež se podílely na profilaci nové moderní a kulturní atmosféry baťovského Zlína. Toto klima a podnětné prostředí přiváděly do Zlína stále další a další talentované lidi, tím spíše, že četné formy podpory směřovaly ke vzdělávání. Na počátku v republice unikátního vzdělávacího systému stála myšlenka připravovat a formovat vlastní zaměstnance a vytvářet jim optimální podmínky pro vzdělání a sebezdokonalování.

Obr. 8, 9, 10

Le Corbusier ve Zlíně přišel zkrátka

Le Corbusier přijel do Zlína jako jeden z vyzvaných porotců firemní bytové soutěže v roce 1935 a město jej překvapilo svým moderním stylem. Vypracoval pro firmu Baťa návrh regulace údolí Podřevnicka, vedle toho také urbanistický návrh pro firemní satelitní sídliště a továrnu ve francouzském Hellocourtu - přitom v obou projektech hodně akcentoval tzv. kolektivní bydlení. Tyto projekty ale nenašly u vedení firmy Baťa odezvu. Ve výstavbě se pokračovalo podle zásad Tomáše Bati: kolektivně pracovat a individuálně bydlet. Realizován nebyl ani Le Corbusierův návrh výstavního pavilónu firmy Baťa pro světovou výstavu v Paříži v roce 1937, který měl být celý potažen koženými aplikacemi. Pro firmu Baťa byly Le Corbusierovy návrhy příliš extravagantní a nákladné.

Popisky:

1. Centrum Zlína, náměstí Práce, počátek 40. let
2. F. L. Gahura, regulační plán centra Zlína, 1931, KGVU ve Zlíně
3. Vladimír Karlík: Správní budova firmy Baťa č. 21, Zlín, 1938
4. Josef Holeček, návrh Společenského domu firmy Baťa, Zlín, 1944, KGVU ve Zlíně
5. Jiří Voženílek, Kolektivní dům, Zlín, 1947 - 1951
6. F. L. Gahura: Vstupní budova Baťovy nemocnice, Zlín, 1927
7. F. L. Gahura: Památník Tomáše Bati, Zlín 1933
8. Vladimír Karlík: Správní budova firmy Baťa č. 21, Zlín, 1938
9. Miroslav Lorenc, Dům pana Maloty s kavárnou a cukrárnou, Zlín
10. Pohled na centrum Zlína ze školní čtvrti, počátek 40. let

23.04.2009 08:00, Lad'ka Horňáková, KGVU Zlín